

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-167>

УДК 658.012.4:658.016:330.341.1

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИМИ СТРАТЕГІЯМИ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ КЛАСТЕРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

MECHANISM FOR FORMING AN EFFECTIVE MANAGEMENT SYSTEM OF COMPETITIVE STRATEGIES OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF CLUSTER INTERACTION AND INNOVATION ACTIVITY

Сотник Вікторія Вікторівна

кандидат економічних наук, старший дослідник,
доцент кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0507-2348>

Голік Вікторія Вікторівна

старший викладач кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського,
Національного університету біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6692-0350>

Sotnyk Viktoriia, Holik Viktoriia

The National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

У статті досліджено теоретико-методичні засади формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств у контексті інноваційної діяльності та кластерної взаємодії. Обґрунтовано необхідність інтеграції стратегічного, інноваційного та кластерного підходів як основи підвищення результативності управління та формування стійких конкурентних переваг підприємств. Встановлено, що традиційні моделі стратегічного управління не забезпечують належного рівня адаптивності в умовах зростання невизначеності та посилення конкуренції, що зумовлює потребу в розробленні інтегрованих управлінських рішень. Запропоновано механізм формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств, який ґрунтується на поєднанні процесів стратегічного планування, інноваційного розвитку та кластерної взаємодії.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, стратегічне управління, інноваційна діяльність, кластерна взаємодія, конкурентні стратегії, механізм управління, інноваційний розвиток.

The article examines the theoretical and methodological foundations for developing an effective management system of enterprise competitive strategies in the context of innovation activity and cluster interaction. The necessity of integrating strategic, innovative, and cluster-based approaches as a basis for improving management effectiveness and forming sustainable competitive advantages is substantiated. It is established that traditional models of strategic management do not ensure sufficient adaptability under conditions of uncertainty, technological change, and intensifying competition, which requires integrated management solutions. The study proves that innovation activity is a key factor in ensuring enterprise competitiveness, as it contributes to the modernization of technologies, products, business processes, and organizational management models. Cluster interaction is considered as an effective tool for strengthening cooperation between enterprises, scientific institutions, public authorities, and other stakeholders, promoting the exchange of knowledge, technologies, and resources, and creating a synergistic effect. A mechanism for developing an effective management system of enterprise competitive strategies is proposed, based on the integration of strategic planning, innovation development, and cluster interaction. It is proven that the main characteristics of the mechanism are cyclicity, adaptability, and integrative orientation, which ensure the flexibility of the management system and its ability to respond to external changes. The tools for developing an effective management system are systematized, covering analytical, strategic, innovative, and organizational aspects of management activity. It is substantiated that their comprehensive application contributes to improving

the validity of managerial decisions, the efficiency of resource utilization, the activation of innovation activity, and the strengthening of enterprise competitive positions. Prospective directions for improving the management system in Ukraine include digital forms of cluster interaction, innovation ecosystems, institutional support, and knowledge management.

Keywords: enterprise competitiveness, strategic management, innovation activity, cluster interaction, competitive strategies, management mechanism, innovation development.

Постановка проблеми. Посилення конкуренції на ринках, динамічність зовнішнього середовища та зростання ролі інновацій зумовлюють необхідність переосмислення підходів до формування системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств. Існуючі моделі стратегічного управління, що базуються переважно на ресурсному або галузевому підходах, не забезпечують належного рівня адаптивності та результативності в умовах швидких технологічних змін і посилення взаємозалежності економічних суб'єктів. Особливої ваги набуває інтеграція інноваційної діяльності у процес формування та реалізації конкурентних стратегій, оскільки саме інновації виступають ключовим фактором створення стійких конкурентних переваг. Водночас, у науковій літературі недостатньо уваги приділяється комплексному врахуванню можливостей кластерної взаємодії як інструменту підвищення ефективності стратегічного управління, що дозволяє забезпечити синергію знань, ресурсів та інституційної підтримки. Фрагментарність досліджень у сфері управління конкурентоспроможністю, інноваційною діяльністю та кластерними утвореннями обмежує формування цілісного науково-методичного підходу до побудови ефективної системи управління. У зв'язку з цим виникає науково-практична проблема розроблення механізму формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств, який би забезпечував інтеграцію стратегічного, інноваційного та кластерного підходів, сприяв підвищенню результативності управлінських рішень і забезпеченню довгострокової конкурентоспроможності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств у взаємозв'язку з інноваційною діяльністю та кластерною взаємодією займає важливе місце в сучасних дослідженнях стратегічного менеджменту та інноваційної економіки. Значна увага приділяється обґрунтуванню механізмів забезпечення довгострокових конкурентних пере-

ваг підприємств в умовах динамічних змін зовнішнього середовища та зростання ролі інноваційних факторів розвитку.

У працях сучасних зарубіжних дослідників, зокрема Д. Тіса, сформовано підхід до розуміння динамічних здібностей підприємства як ключового чинника його адаптивності та здатності формувати стійкі конкурентні переваги [13]. У цьому контексті ефективність стратегічного управління безпосередньо пов'язується зі здатністю підприємства до інтеграції та переорієнтації внутрішніх і зовнішніх ресурсів відповідно до змін ринкового середовища. Подальший розвиток інструментального забезпечення стратегічного управління відображено у працях Р. Каплана та Д. Нортон, які обґрунтовують доцільність використання збалансованої системи показників як інструменту узгодження стратегічних цілей і результатів діяльності підприємства [10].

Суттєвий внесок у розвиток теоретичних засад інноваційної діяльності підприємств зроблено у працях сучасних дослідників інноваційної економіки. Зокрема, Б.-А. Лундвалль розглядає інноваційний розвиток у контексті економіки навчання, де ключову роль відіграє процес накопичення та використання знань [11]. Дослідження Б. Спігела присвячені формуванню підприємницьких екосистем, у межах яких взаємодія між економічними суб'єктами створює передумови для розвитку інноваційних процесів [12]. Подальший розвиток цього напрямку представлений у роботах В. Wurth, Е. Stam та В. Spigel, де обґрунтовано концепцію підприємницьких екосистем як інтегрованого середовища для розвитку інновацій і підприємництва [15].

У сучасних дослідженнях особливе місце займає кластерний підхід як ефективний інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємств та активізації інноваційної діяльності. Так, М. Войнаренко розглядає кластери як інституційний механізм інтеграції підприємств, наукових установ і органів влади, що забезпечує формування синергетичного ефекту та підвищення ефективності використання ресурсів [14]. У межах кластерної взаємодії відбувається концентрація знань, технологій і фінансових ресурсів, що

сприяє підвищенню інноваційної активності та конкурентоспроможності підприємств.

Також у сучасній науковій літературі значна увага приділяється розвитку мережових форм взаємодії, інноваційних платформ і цифрових технологій як інструментів підвищення ефективності стратегічного управління. У цьому контексті підприємства розглядаються як елементи складних економічних систем, функціонування яких визначається не лише внутрішніми ресурсами, а й рівнем інтеграції у зовнішні мережеві структури. Такий підхід дозволяє забезпечити більш гнучку адаптацію підприємств до змін зовнішнього середовища та підвищити ефективність реалізації конкурентних стратегій.

Водночас аналіз сучасних наукових праць свідчить про наявність низки невирішених аспектів. Зокрема, попри значну кількість досліджень у сфері стратегічного управління, інноваційної діяльності та кластерної взаємодії, зазначені напрями здебільшого розглядаються відокремлено, без належного врахування їхнього взаємозв'язку. Недостатньо розробленими залишаються питання формування інтегрованого механізму управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств, який би забезпечував узгоджене поєднання стратегічних, інноваційних і кластерних підходів.

Крім того, обмежено досліджено методичні підходи до оцінювання ефективності кластерної взаємодії у контексті реалізації конкурентних стратегій підприємств, а також інструменти інтеграції інноваційної діяльності в систему стратегічного управління. Потребують подальшого наукового обґрунтування питання формалізації механізмів управління, спрямованих на узгодження інтересів учасників кластерів та оцінювання синергетичного ефекту їхньої взаємодії. Тому, незважаючи на значний науковий доробок сучасних дослідників, проблема формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств у контексті інноваційної діяльності та кластерної взаємодії залишається недостатньо дослідженою, що зумовлює необхідність подальших наукових розвідок і розроблення відповідного механізму управління.

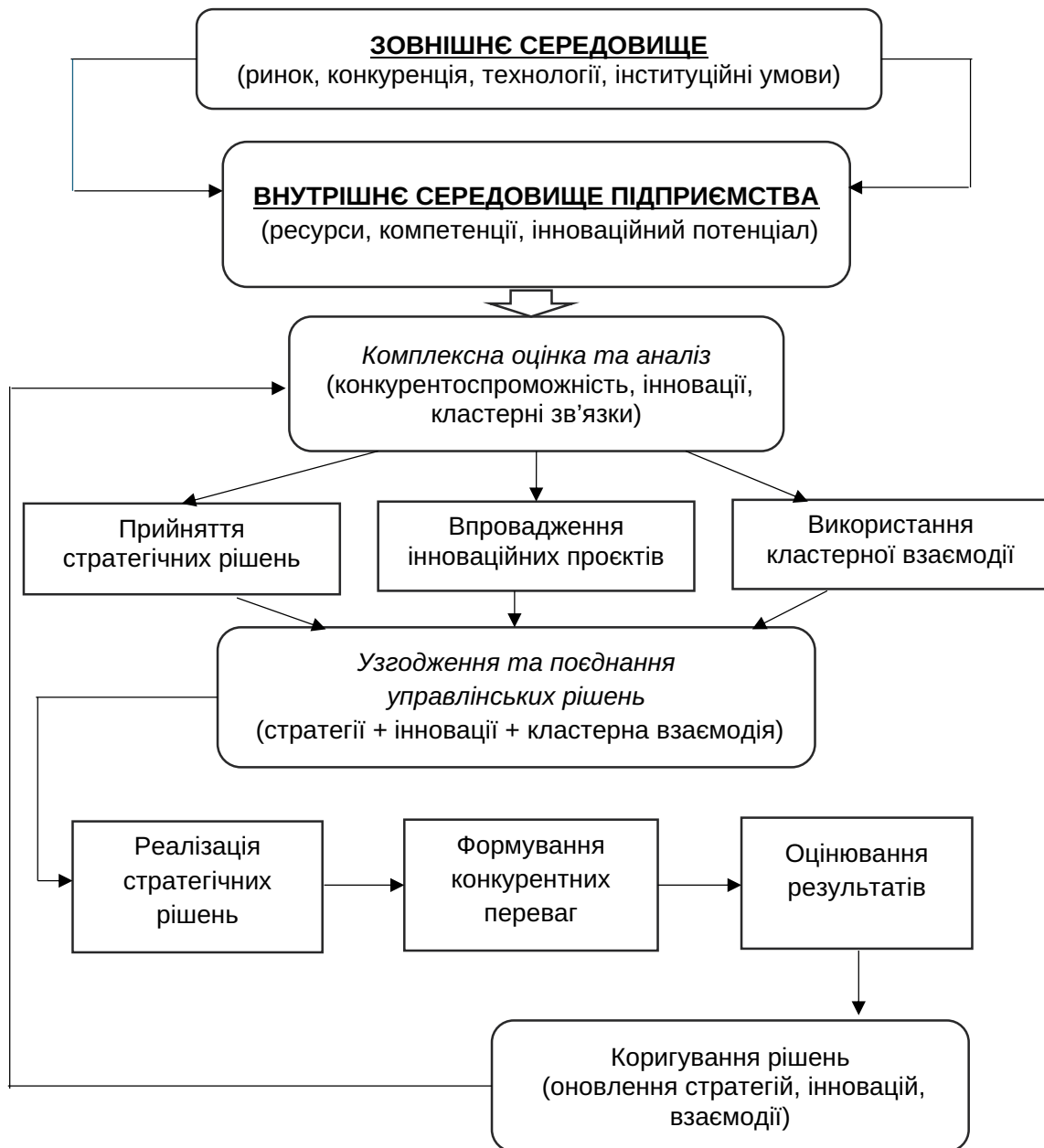
Виклад основного матеріалу дослідження. Формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств базується на інтеграції стратегічного, інноваційного та кластерного підходів, що забезпечує комплексне врахування

внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку підприємства. У сучасних умовах підприємство розглядається як відкрита система, функціонування якої залежить від здатності до адаптації, генерації інновацій та ефективної взаємодії з іншими економічними суб'єктами. Стратегічне управління конкурентоспроможністю передбачає формування довгострокових цілей розвитку підприємства, визначення конкурентних позицій на ринку та розроблення механізмів їх досягнення. Водночас інноваційна діяльність виступає ключовим фактором формування конкурентних переваг, оскільки забезпечує оновлення продуктів, технологій і бізнес-процесів. Кластерний підхід, у свою чергу, створює передумови для підвищення ефективності використання ресурсів, розвитку партнерських зв'язків і формування синергетичного ефекту.

Саме інтеграція стратегічного, інноваційного та кластерного підходів формує концептуальне підґрунтя для побудови ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств. Однак практична реалізація зазначених положень потребує їх формалізації у вигляді цілісного механізму, який забезпечуватиме узгодженість управлінських рішень, послідовність їх реалізації та досягнення стратегічних цілей підприємства. У зв'язку з цим доцільним є розроблення механізму формування системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств.

Зазначимо, що під механізмом формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств доцільно розглядати цілісну сукупність взаємопов'язаних елементів, методів, інструментів і управлінських процедур, спрямованих на забезпечення узгодженості стратегічних цілей підприємства з його інноваційним розвитком і можливостями кластерної взаємодії. Такий механізм охоплює етапи аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища, формування стратегічних орієнтирів, розроблення та реалізації конкурентних стратегій, інтеграції інноваційної діяльності, а також оцінювання результативності прийнятих управлінських рішень. З огляду на складність і багаторівневий характер зазначених процесів, доцільним є відображення послідовності та взаємозв'язку основних елементів досліджуваного механізму (рис. 1).

Запропонований механізм характеризується циклічністю та адаптивністю, що дозволяє підприємству оперативно реагувати на

Рис. 1. Механізм формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств

Джерело: сформовано авторами на основі [1; 4; 7]

зміни зовнішнього середовища та своєчасно коригувати стратегічні рішення відповідно до нових умов функціонування.

Його циклічний характер проявляється в безперервному повторенні етапів аналізу, планування, реалізації та контролю, що забезпечує постійне оновлення стратегічних орієнтирів підприємства з урахуванням динаміки ринку, технологічних змін і конкурентного середовища. Адаптивність механізму полягає у здатності гнучко трансформувати управлінські підходи, інструменти та пріори-

тети залежно від змін внутрішніх можливостей підприємства і зовнішніх викликів. Важливою характеристикою механізму є також його інтеграційна спрямованість, яка передбачає узгодження стратегічних, інноваційних і кластерних компонентів управління, що дозволяє забезпечити комплексний вплив на формування конкурентних переваг підприємства. Така інтеграція сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, активізації інноваційної діяльності та розширенню можливостей партнерської взаємодії в межах

кластерних структур. Така інтеграція сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, активізації інноваційної діяльності та розширенню можливостей партнерської взаємодії в межах кластерних структур. Крім того, механізм передбачає наявність зворотного зв'язку, що забезпечує постійний моніторинг результативності реалізації стратегій та формує основу для їх коригування для досягнення запланованих результатів. Поєднання циклічності, адаптивності та інтегративності забезпечує стійкість і гнучкість системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств, що є необхідною умовою їх ефективного функціонування та довгострокового розвитку [2; 7].

З огляду на окреслені характеристики запропонованого механізму, його ефективна реалізація безпосередньо залежить від використання відповідного інструментарію управління, який забезпечує узгодження стратегічних, інноваційних та кластерних рішень. Саме інструменти виступають практичним підґрунтям функціонування механізму, оскільки

дозволяють формалізувати управлінські процеси, підвищити обґрунтованість рішень і забезпечити досягнення поставлених стратегічних цілей. У цьому контексті доцільною є систематизація інструментів формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств (табл. 1).

Наведені інструменти формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств виступають ключовим елементом реалізації запропонованого механізму, забезпечуючи його практичну дієвість і результативність. Їх системне використання дозволяє забезпечити узгодження стратегічних цілей із інноваційною діяльністю та можливостями кластерної взаємодії, що сприяє формуванню стійких конкурентних переваг підприємства. Водночас комплексність застосування аналітичних, стратегічних, інноваційних та організаційних інструментів забезпечує підвищення обґрунтованості управлінських рішень, ефективності використання ресурсів і адаптивності підприємства до змін зовнішнього середовища.

Таблиця 1

Інструменти формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств

Напрямок застосування	Інструменти	Характерні риси та вплив на результат
Діагностика середовища	SWOT-аналіз, PEST-аналіз, конкурентний аналіз, бенчмаркінг	Забезпечують комплексну оцінку внутрішніх і зовнішніх факторів, визначення конкурентної позиції підприємства та виявлення можливостей для розвитку.
Формування стратегічних орієнтирів	стратегічні карти, BSC, сценарне планування	Сприяють узгодженню цілей і напрямів розвитку, формуванню довгострокових пріоритетів діяльності підприємства.
Розроблення конкурентних стратегій	матричні моделі, портфельний аналіз, позиціонування	Дозволяють обґрунтувати вибір конкурентної стратегії та визначити напрями формування конкурентних переваг.
Інноваційна діяльність	R&D, open innovation, цифрові технології, управління знаннями	Забезпечують створення та впровадження інновацій, підвищення технологічного рівня підприємства.
Кластерна взаємодія	партнерські угоди, стратегічні альянси, мережеві платформи	Сприяють інтеграції підприємства в кластерні структури, обміну знаннями та підвищенню ефективності використання ресурсів.
Реалізація стратегій	проектний менеджмент, бізнес-процеси, цифровізація управління	Забезпечують практичне впровадження стратегічних рішень і досягнення поставлених цілей.
Оцінювання результатів	KPI, фінансові та нефінансові показники, аудит	Дозволяють оцінити ефективність діяльності підприємства та рівень досягнення стратегічних цілей.
Коригування управління	стратегічний контроль, адаптаційні механізми	Забезпечують уточнення стратегій і підвищення гнучкості системи управління.

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 8; 13]

Подальший розвиток системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств доцільно розглядати крізь призму впровадження сучасних управлінських підходів, що ґрунтуються на інтеграції інноваційних, цифрових і мережевих рішень. У світовій практиці простежується тенденція до формування інноваційних екосистем, у межах яких підприємства функціонують не ізольовано, а як елементи взаємопов'язаних структур, що забезпечують обмін знаннями, технологіями та ресурсами. Одним із пріоритетних напрямів є розвиток цифрових форм кластерної взаємодії, які забезпечують підвищення ефективності кооперації між суб'єктами господарювання, науковими установами та інституціями державного управління. Такі підходи сприяють прискоренню інноваційних процесів, підвищенню гнучкості управління та формуванню нових джерел конкурентних переваг. Водночас важливим є впровадження інструментів, що забезпечують узгодження стратегічних рішень із можливостями інноваційного розвитку та кластерної інтеграції. Суттєвого значення набуває також застосування концепції спеціалізації розвитку, орієнтованої на концентрацію ресурсів у найбільш перспективних напрямках діяльності, що дозволяє підвищити ефективність використання потенціалу підприємств і регіонів. У поєднанні з кластерним підходом це створює передумови для формування високотехнологічних сегментів економіки та зростання рівня конкурентоспроможності. Проте сучасний стан розвитку систем управління в Україні характеризується наявністю низки обмежень, що стримують ефективну реалізацію зазначених підходів. До таких обмежень належать недостатній рівень інтеграції підприємств у кластерні структури, обмеженість фінансових ресурсів для інноваційної діяльності, недосконалість інституційного середовища, а також недостатній розвиток інфраструктури підтримки інновацій [8].

Удосконалення системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств в Україні потребує комплексного підходу, що передбачає поглиблення інтеграції стратегічного, інноваційного та кластерного вимірів розвитку, активізацію інноваційної діяльності, розвиток інституційного середовища та впровадження сучасних управлінських інструментів. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності функціонування підприємств, формуванню стійких конкурентних переваг і забезпеченню їх довгострокового розвитку.

Висновки. У статті обґрунтовано, що формування ефективної системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств потребує інтеграції стратегічного, інноваційного та кластерного підходів. Такий підхід дозволяє розглядати підприємство як відкриту адаптивну систему, здатну не лише реагувати на зміни зовнішнього середовища, а й активно формувати власні конкурентні переваги через інноваційний розвиток, партнерську взаємодію та ефективно використання ресурсного потенціалу. Запропонований механізм формування системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств характеризується циклічністю, адаптивністю та інтеграційною спрямованістю. Його реалізація передбачає послідовне здійснення діагностики середовища, формування стратегічних орієнтирів, розроблення конкурентних стратегій, інтеграцію інноваційної діяльності, розвиток кластерної взаємодії, оцінювання результатів і коригування управлінських рішень. Подальше удосконалення системи управління конкурентоспроможними стратегіями підприємств в Україні доцільно пов'язувати з розвитком цифрових платформ кластерної взаємодії, інноваційних екосистем, систем управління знаннями та механізмів комерціалізації інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Володченко О. П. Кластерний підхід до розвитку інноваційного підприємництва в умовах відновлення України після війни. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 6(288). С. 164–171. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/06/6.25._topic_Oleksandr-Volodchenkov-164-171.pdf. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)
2. Єгоров І. та ін. Оцінка інноваційного розвитку та структурні трансформації в економіці України. Київ, 2023. 240 с.
3. Желуденко К. Кластери як інноваційний інструмент забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 100–108. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.11>. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)

4. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С., Ілляшенко Н. С., Голишева Є. О. Інтелектуальний бізнес в системі управління інноваційним розвитком: монографія / За ред. д. е. н., проф. С. М. Ілляшенка. Суми : Триторія, 2025. 166 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95423>. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)
5. Краус Н. М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі. Київ : КНЕУ, 2019. 492 с.
6. Новосад І., Панченко А. Особливості формування ІТ-класстерів в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 2. С. 183–188.
7. Ужва А. Управління конкурентоспроможністю підприємств в умовах сталого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 1. С. 211–215.
8. Audretsch D. B., Belitski M. Entrepreneurial ecosystems in cities: establishing the framework conditions. *Journal of Technology Transfer*. 2017. Vol. 42. P. 1030–1051. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10961-016-9473-8>. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)
9. Chesbrough H. Open Innovation Results: Going Beyond the Hype and Getting Down to Business. Oxford: Oxford University Press, 2020. 240 p. DOI:10.1093/oso/9780198841906.001.0001. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)
10. Kaplan R. S., Norton D. P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Boston: Harvard Business School Press, 1996. 322 p.
11. Lundvall B.-A. The Learning Economy and the Economics of Hope. London: Anthem Press, 2016. 256 p.
12. Spigel B. The Relational Organization of Entrepreneurial Ecosystems. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2017. Vol. 41(1). P. 49–72. DOI: <https://doi.org/10.1111/etap.12167>. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)
13. Teece D. J. Dynamic capabilities and entrepreneurial management in large organizations: Toward a theory of the (entrepreneurial) firm. *European Economic Review*. 2016. Vol. 86. P. 202–216. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2015.11.006>. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)
14. Voinarenko M. P. Clusters in the institutional economics. Khmelnytskyi : KhNU, 2019. 502 p.
15. Wurth B., Stam E., Spigel B. Toward an Entrepreneurial Ecosystem Research Program. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2022. Vol. 46(3). P. 729–778. DOI: <https://doi.org/10.1177/1042258721998948>. (дата звернення: 05 травня 2026 р.)

REFERENCES:

1. Volodchenkov O. P. Klasternyi pidkhid do rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva v umovakh vidnovlennia Ukrainy pislia viiny [Cluster Approach to the Development of Innovative Entrepreneurship in the Conditions of Ukraine's Post-War Recovery]. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2025. № 6(288). S. 164–171. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/06/6.25._topic_Oleksandr-Volodchenkov-164-171.pdf. (in Ukrainian). (Accessed: May 5, 2026).
2. Yehorov I. ta in. Otsinka innovatsiinoho rozvytku ta strukturni transformatsii v ekonomitsi Ukrainy [Assessment of Innovative Development and Structural Transformations in the Economy of Ukraine]. Kyiv, 2023. 240 s. (in Ukrainian).
3. Zheludenko K. Klastery yak innovatsiinyi instrument zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv ahrarnoho sektoru [Clusters as an Innovative Tool for Ensuring the Competitiveness of Agricultural Sector Enterprises]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*. 2024. № 20. S. 100–108. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.11>. (in Ukrainian). (Accessed: May 5, 2026).
4. Illiashenko S. M., Shypulina Yu. S., Illiashenko N. S., Holysheva Ye. O. Intelktualnyi biznes v systemi upravlinnia innovatsiinyim rozvytkom: monohrafiia [Intellectual Business in the System of Innovation Development Management] / Za red. d. e. n., prof. S. M. Illiashenka. Sumy: Trytoriia, 2025. 166 s. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95423>. (in Ukrainian). (Accessed: May 5, 2026).
5. Kraus N. M. Innovatsiina ekonomika v hlobalizovanomu sviti [Innovative Economy in a Globalized World]. Kyiv: KNEU, 2019. 492 s. (in Ukrainian).
6. Novosad I., Panchenko A. Osoblyvosti formuvannia IT-klasterviv v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Features of IT Cluster Formation in Ukraine: Problems and Prospects for Development]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. 2024. Т. 9. № 2. С. 183–188. (in Ukrainian).
7. Uzhva A. Upravlinnia konkurentospromozhnosti pidpriemstv v umovakh staloho rozvytku [Management of Enterprise Competitiveness under Conditions of Sustainable Development]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. 2024. Т. 9. № 1. С. 211–215.
8. Audretsch D. B., Belitski M. Entrepreneurial ecosystems in cities: establishing the framework conditions. *Journal of Technology Transfer*. 2017. Vol. 42. P. 1030–1051. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10961-016-9473-8>. (Accessed: May 5, 2026).

9. Chesbrough H. *Open Innovation Results: Going Beyond the Hype and Getting Down to Business*. Oxford: Oxford University Press, 2020. 240 p. DOI:10.1093/oso/9780198841906.001.0001. (Accessed: May 5, 2026).
10. Kaplan R. S., Norton D. P. *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Boston: Harvard Business School Press, 1996. 322 p.
11. Lundvall B.-A. *The Learning Economy and the Economics of Hope*. London: Anthem Press, 2016. 256 p.
12. Spigel B. The Relational Organization of Entrepreneurial Ecosystems. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2017. Vol. 41(1). P. 49–72. DOI: <https://doi.org/10.1111/etap.12167>. (Accessed: May 5, 2026).
13. Teece D. J. Dynamic capabilities and entrepreneurial management in large organizations: Toward a theory of the (entrepreneurial) firm. *European Economic Review*. 2016. Vol. 86. P. 202–216. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2015.11.006>. (Accessed: May 5, 2026).
14. Voinarenko M. P. *Clusters in the institutional economics*. Khmelnytskyi : KhNU, 2019. 502 p. (in Ukrainian).
15. Wurth B., Stam E., Spigel B. Toward an Entrepreneurial Ecosystem Research Program. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2022. Vol. 46(3). P. 729–778. DOI: <https://doi.org/10.1177/1042258721998948>. (in Ukrainian). (Accessed: May 5, 2026).

Дата надходження статті: 21.04.2026

Дата прийняття статті: 12.05.2026

Дата публікації статті: 25.05.2026